

NADIA-CERASELA ANIȚEI
ROXANA ELENA LAZĂR

Instituții financiare internaționale și instituții financiare ale Uniunii Europene

– Ediție revăzută și adăugită –

Universul Juridic
București
- 2026 -

Capitolul I

SISTEMUL MONETAR INTERNAȚIONAL

§1.1. Noțiuni introductive despre sistemul monetar internațional

1.1.1. Noțiunea și apariția sistemului monetar internațional

Emisiunea monetară este unul dintre atributele suveranității statelor. Existența națiunilor suverane și deschiderea lor către exterior pune problema conversiunilor unităților monetare între diferite țări, ca urmare a tranzacțiilor comerciale sau financiare între agenții economici rezidenți sau nerezidenți. Sistemul monetar internațional poate fi definit ca ansamblul regulilor care permit asigurarea acestor tranzacții, determinând compatibilitatea sistemelor monetare internaționale.

Existența unui sistem monetar internațional nu are sens doar în raport cu nevoia de a asigura buna funcționare a comerțului internațional. Dacă toate țările ar avea aceeași monedă, problema determinării cursului de schimb, adică operațiunea care permite convertirea unei monede în alta, nu s-ar pune. Dar, datorită faptului că pe lângă moneda națională există și monedele străine (denumite devize), se simte nevoia unui sistem monetar internațional.

Sistemul monetar internațional se bazează pe reguli care provin în mod direct din practicile comerciale impuse de către state. Aceste reguli trebuie să definească:

- *un regim de schimb* constând în principii care asigură convertibilitatea între monede;
- *aprovizionarea cu bani lichizi* în cantitate suficientă pentru a face față progresului comerțului internațional;
- *un sistem de rezerve* care conferă diferitelor națiuni participante la schimb mijloacele de plată ce le permit surmontarea dezechilibrelor temporare între cantitățile de devize intrate și ieșite din țară;
- *mecanisme de ajustare* în caz de dezechilibre ale balanței de plăți curente (schimburi de mărfuri și servicii) conservate pe termen mediu sau lung.

Un sistem monetar internațional trebuie să asigure convertibilitatea monedelor, și anume posibilitatea de a schimba moneda națională contra aurului sau devizelor. Există reguli de conversiune admise de toate statele, modul de convertibilitate depinzând cu strictețe de regimul de schimb ales. Convertibilitatea poate fi întreținută și în cadrul pieței (convertibilitatea comercială, în schimburile flotante).

Instalarea unui control asupra tranzacțiilor de capital depinde de competența statelor; ea reflectă dorința acestora de deschidere (sau închidere) către exterior.

De la începutul Revoluției industriale, putem distinge patru perioade:

- secolul al XIX-lea asistă la instalarea și apogeul etalonului aur a cărui funcționare este grav perturbată de inflația cauzată de primul război mondial;
- reîntoarcerea la aur în perioada interbelică dă naștere la Gold Exchange Standard (etalonul de schimb – aur) a cărui prăbușire este cauzată de depresiunea din anii '30;

– după al doilea război mondial, desființarea barierelor vamale pe planul comerțului este însoțită de o reconstrucție a sistemului monetar internațional pe baze noi: Gold Exchange Standard este centrat pe dolar;

– la începutul deceniului opt asistăm la prăbușirea acordurilor de schimburi fixe, care fuseseră semnate la Bretton Woods (datorită dezechilibrelor comerciale care făceau imposibilă menținerea parității în aur a dolarului). Aceasta reprezintă trecerea la schimburi flotante.

1.1.2. Aurul și sistemele bănești bazate pe aur

De-a lungul timpului, odată cu dezvoltarea economică și intensificarea operațiunilor de import-export, s-a pus următoarea problemă: dacă banii naționali au un caracter intern, iar banii internaționali nu existau, cum se efectuau plățile în relațiile internaționale?

Un mijloc ar fi trocul care, deși se mai practică și astăzi într-o anumită formă sub denumirea modernă de compensații, este o modalitate de schimb rudimentară, nesatisfăcătoare pentru a actualiza dezvoltarea schimburilor. Pentru evitarea inconvenientelor trocului s-a recurs într-un anumit moment al istoriei schimburilor internaționale la un tip superior de compensație, în care una dintre mărfurile schimbate să fie invariabil o anumită marfă, și anume un metal prețios, aurul și argintul. Alte progrese au fost realizate prin înlăturarea argintului și utilizarea exclusivă a aurului, iar ulterior prin introducerea reprezentanților aurului, valutele sau devizele.

Adoptarea aurului ca instrument de plată în schimburile internaționale a făcut ca marfa importată dintr-o țară să fie schimbată pe o marfă standard, unanim recunoscută: aurul. Ca urmare, importatorul din țara A nu mai era obligat să se transforme în importator de mărfuri, procurându-și o marfă care să fie convenabilă importatorului din țara B. Dacă prețul mărfii importate era, de exemplu, de 1000 unități monetare ale țării B, iar o unitate monetară B conținea 1 g de aur, importatorul din țara A achita datoria exportând 1 kg de aur. Așadar, indiferent de marfă sau de țară, plata se putea face cu una și aceeași marfă: aurul.

Aurul a devenit astfel un echivalent general al mărfurilor, un mijloc universal de plată, o marfă internațională prin intermediul căreia au fost lichidate datoriile contractate în străinătate. Utilizarea aurului ca mijloc de plată în schimburile internaționale a fost mult ușurată prin așezarea etalonului aur la baza sistemelor bănești naționale, deoarece conținutul de aur al fiecărei unități monetare naționale, stabilit prin lege, preciza cantitatea de metal monetizat (sau chiar nemonetizat) care trebuia expediată în străinătate pentru achitarea unei datorii.

Aurul a fost deci consacrat pe scară largă ca instrument de plată cu caracter internațional în cadrul sistemelor bănești bazate pe etalonul aur. Aceste sisteme prevedeau:

- o unitate monetară națională definită printr-o cantitate de aur;
- o convertibilitate liberă și nelimitată în aur a semnelor în circulație, la un preț fix, cel puțin pentru scopul plăților în străinătate;
- deținerea unei rezerve de aur de către autoritatea monetară a țării respective (în general, banca de emisiune);
- o liberă transferabilitate a fondurilor.

Cuprins

PREFAȚĂ	7
PARTEA I. INSTITUȚII FINANCIARE INTERNAȚIONALE.....	11
CAPITOLUL I. SISTEMUL MONETAR INTERNAȚIONAL	13
§ 1.1. Noțiuni introductive despre sistemul monetar internațional	13
1.1.1. Noțiunea și apariția sistemului monetar internațional.....	13
1.1.2. Aurul și sistemele bănești bazate pe aur	14
1.1.3. Etalonul aur-monedă.....	15
1.1.4. Etalonul aur-lingouri.....	16
1.1.5. Etalonul aur-devize	17
1.1.6. Criza aurului monetar și anii de tranziție	19
1.1.7. Cursurile de schimb flotante	21
§ 1.2. De la sistemele bănești naționale la sistemul monetar internațional	23
1.2.1. Sistemele bănești naționale	23
1.2.2. Reglementarea relațiilor valutare-financiare internaționale până la începutul celui de-al doilea război mondial	25
1.2.3. Formarea Sistemului Monetar Internațional	26
§ 1.3. Sistemul monetar internațional actual	32
§ 1.4. Drepturile speciale de tragere (DST).....	33
CAPITOLUL II. FONDUL MONETAR INTERNAȚIONAL	36
§ 2.1. Fondarea și organizarea Fondului Monetar Internațional	36
2.1.1. Conferința monetară și financiară de la BRETTON-WOODS. Crearea FMI	36
2.1.2. Definiție și țările membre	38
2.1.3. Drepturile și obligațiile țărilor membre ale FMI.....	39
2.1.4. Obiectivele statutare și funcțiile FMI	40
2.1.5. Organizarea și structura FMI	41
§ 2.2. Resursele Fondului Monetar Internațional	44
2.2.1. Organizarea și evidența resurselor FMI	44
2.2.2. Cotele-părți subscrise de țările membre.....	45
2.2.3. Resursele financiare FMI.....	46
2.2.4. Utilizarea resurselor FMI.....	47
2.2.5. Forme de credite asigurate de FMI țărilor membre	49
2.2.6. Alte forme de ajutor financiar puse la dispoziția țărilor membre de către FMI.....	50
CAPITOLUL III. GRUPUL BANCA MONDIALĂ	52
§ 3.1. Noțiuni introductive	52
§ 3.2. Sistemul Grupului Băncii Mondiale.....	52

3.2.1. Noțiuni introductive	52
3.2.2. Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare.....	53
3.2.3. Asociația Internațională de Dezvoltare (AID)	63
3.2.4. Corporația Financiară Internațională (CFI).....	66
3.2.5. Agenția Multilaterală de Garantare a Investițiilor (MIGA)	68
3.2.6. Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor privind Investițiile (ICSID)	68
§ 3.3. Partenerii Grupului Băncii Mondiale	68
§ 3.4. România și Grupul Banca Mondială	69
3.4.1. Aspecte generale	69
3.4.2. Lansarea Raportului Grupului Băncii Mondiale de evaluare a sărăciei în România	70
§ 3.5. Reforma instituțională pentru investiții și dezvoltare în Europa de Est	71
§ 3.6. Grupul Banca Mondială. Prezent și viitor	72
3.6.1. Banca Mondială – organ operațional al Națiunilor Unite	72
3.6.2. Prioritățile Grupului Băncii Mondiale	73
3.6.3. Rolul Grupului Băncii Mondiale în viitor.....	75
CAPITOLUL IV. ALTE INSTITUȚII FINANCIARE INTERNAȚIONALE	77
§ 4.1. Noțiuni generale despre activitatea bancară pe plan internațional	77
§ 4.2. Banca Reglementărilor Internaționale (BIR).....	77
4.2.1. Noțiuni generale despre Banca Reglementărilor Internaționale.....	77
4.2.2. Capitalul Băncii Reglementărilor Internaționale	78
4.2.3. Operațiunile Băncii Reglementărilor Internaționale	78
4.2.4. Administrarea Băncii Reglementărilor Internaționale	79
§ 4.3. Banca Inter-Americană de Dezvoltare (BID).....	81
4.3.1. Noțiuni introductive	81
4.3.2. Membrii și organizarea Băncii Inter-Americane de Dezvoltare	82
§ 4.4. Banca Asiatică pentru Dezvoltare	83
4.4.1. Noțiuni introductive	83
4.4.2. Membri și organizare	84
§ 4.5. Banca Africană de Dezvoltare (BAFD)	84
4.5.1. Noțiuni introductive	84
4.5.2. Organizarea Băncii Africane de Dezvoltare	85
4.5.3. Fondul African de Dezvoltare	85
§ 4.6. Sistemul Economic Latino-American	86
§ 4.7. Piața comună a statelor din zona Caraibelor	87
§ 4.8. Piața Comună a Americii Centrale	87
§ 4.9. Pactul Andin	88
§ 4.10. Comunitatea Est-Africană	89
§ 4.11. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică	90
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	93

PARTEA A II-A. INSTITUȚII FINANCIARE EUROPENE.....95**CAPITOLUL I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE DESPRE CREAREA UNIUNII EUROPENE97**

§ 1.1. Crearea Comunității Economice Europene	97
§ 1.2. Tratatul de constituire a Comunității Economice Europene (CEE sau Piața Comună)	99
1.2.1. Precizări prealabile	99
1.2.2. Obiectivele Tratatului CEE.....	100
1.2.3. Contribuțiile Tratatului CEE.....	100
1.2.4. Structura Tratatului CEE.....	101
1.2.5. Instituțiile CEE	102
§ 1.3. Tratatul UE	103
1.3.1. Tratatul de la MAASTRICHT privind Uniunea Europeană	103
1.3.2. Tratatul de la Lisabona	105
§ 1.4. Generalități despre Instituțiile Uniunii Europene.....	107

CAPITOLUL II. SISTEMUL EUROPEAN AL BĂNCILOR CENTRALE114

§ 2.1. Noțiuni generale	114
§ 2.2. Obiectivele, misiunile și funcțiile SEBC (art. 2-4)	114
2.2.1. Obiectivele.....	114
2.2.2. Misiunile	115
2.2.3. Funcțiile consultative	115
§ 2.3. Culegerea de informații statistice (art. 5)	115
§ 2.4. Cooperarea internațională (art. 6).....	116
§ 2.5. Organizarea SEBC (art. 7, art. 8 și art. 14)	116
§ 2.6. Funcțiile monetare și operațiunile SEBC (art. 17-24).....	117
§ 2.7. Dispoziții financiare ale SEBC (art. 26-32)	119

CAPITOLUL III. BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ.....122

§ 3.1. Precizări prealabile.....	122
§ 3.2. Delimitări conceptuale	123
§ 3.3. Înființarea Băncii Centrale Europene	124
§ 3.4. Sediul materiei	125
§ 3.5. Principii	125
§ 3.6. Statutul Băncii Centrale Europene	125
§ 3.7. Obiectivele și funcțiile Băncii Centrale Europene	126
§ 3.8. Organele de decizie ale Băncii Centrale Europene	128
§ 3.9. Responsabilitățile organelor de decizie.....	134
§ 3.10. Personalul BCE (art. 36-39).....	134
§ 3.11. Activitatea Băncii Centrale Europene prin prisma rapoartelor de activitate	135
§ 3.12. Supravegherea prudențială (art. 25)	135

§ 3.13. Repartizarea profiturilor și pierderilor nete ale BCE (art. 33).....	136
§ 3.14. Actele juridice (art. 34)	136
§ 3.15. Controlul jurisdicțional și aspecte conexe (art. 35)	136
§ 3.16. Rolul Băncii Centrale Europene în contextul viitoarei uniuni bancare europene.....	137
§ 3.17. Cooperarea Băncii Centrale Europene cu alte instituții financiare internaționale.....	138
§ 3.18. Banca Centrală Europeană și România	138
CAPITOLUL IV. BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII	140
§ 4.1. Precizări prealabile.....	140
§ 4.2. Statutul Băncii Europene de Investiții	140
§ 4.3. Misiunea Băncii Europene de Investiții	141
§ 4.4. Membrii Băncii Europene de Investiții	141
§ 4.5. Capitalul subscris al Băncii Europene de Investiții	142
§ 4.6. Organele de decizie ale Băncii Europene de Investiții	142
§ 4.7. Acordarea finanțărilor de către Banca Europeană de Investiții (art. 16-17)	146
§ 4.8. Cine poate cere finanțare de la Banca Europeană de Investiții (art. 19).....	147
§ 4.9. Principiile Băncii Europene de Investiții (art. 18).....	148
§ 4.10. Contractarea împrumuturilor de către Banca Europeană de Investiții (art. 19).....	148
§ 4.11. Utilizarea disponibilităților de către Banca Europeană de Investiții (art. 21).....	149
§ 4.12. Fondul de rezervă al Băncii Europene de Investiții (art. 22).....	149
§ 4.13. Activele Băncii Europene de Investiții (art. 23).....	149
§ 4.14. Dispozițiile procedurale privind Banca Europeană de Investiții	150
§ 4.15. Colaborarea Băncii Europene de Investiții cu organizațiile internaționale (art. 14).....	150
CAPITOLUL V. FONDUL EUROPEAN DE INVESTIȚII	152
§ 5.1. Precizări prealabile.....	152
§ 5.2. Obiectivele Fondului European de Investiții	152
§ 5.3. Organele de conducere ale Fondului European de Investiții	153
§ 5.4. Funcționarea Fondului European de Investiții	154
CAPITOLUL VI. BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE	155
§ 6.1. Scopul și funcțiile Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare	155
§ 6.2. Capitalul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare	156
§ 6.3. Operațiunile Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare	156
§ 6.4. Membrii și organizarea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare	157
§ 6.5. Statut, imunități, privilegii și scutiri	158

CAPITOLUL VII. EURO CA MONEDĂ A UNIUNII EUROPENE	159
§ 7.1. Noțiuni introductive despre EURO ca monedă a Uniunii Europene.....	159
§ 7.2. Evoluția monedei unice europene	161
§ 7.3. Moneda euro în epoca contemporană.....	164
§ 7.4. Principalele avantaje economice ale monedei unice europene.....	167
§ 7.5. Dezavantajele monedei unice europene	170
§ 7.6. Efectele introducerii monedei unice europene	170
§ 7.7. România și uniunea monetară	171
 CAPITOLUL VIII. PIEȚELE VALUTARE, PIEȚELE EUROVALUTARE ȘI PIEȚELE DERIVATE DE DEVIZE.....	174
§ 8.1. Piețele valutare	174
§ 8.2. Piețele eurovalutare	176
§ 8.3. Piețele derivate de devize.....	177
 CAPITOLUL IX. CURTEA DE CONTURI A UNIUNII EUROPENE – ORGAN DE CONTROL FINANCIAR AL UE.....	181
§ 9.1. Noțiuni introductive despre Curtea de Conturi	181
§ 9.2. Aspecte procedurale privind Curtea de Conturi a UE.....	191
9.2.1. Precizări prealabile	191
9.2.2. Organizarea Curții de Conturi Europene	192
9.2.3. Îndeplinirea atribuțiilor Curții (art. 14-16).....	198
9.2.4. Rolul și activitatea Curții	198
9.2.5. Procedurile operaționale ale Curții de Conturi a Uniunii Europene	199
9.2.6. Deciziile Curții de Conturi a UE, ale Camerelor și ale Comitetelor.....	201
9.2.7. Auditurile și elaborarea rapoartelor, a avizelor, a observațiilor și a declarațiilor de asigurare.....	202
9.2.8. Programul de lucru al Curții de Conturi a Uniunii Europene	203
§ 9.3. Politicile de control și standardele Curții de Conturi a UE	204
9.3.1. Noțiuni introductive	204
9.3.2. Planificarea auditului	209
9.3.3. Controlul intern.....	213
9.3.4. Probațiunea auditului	215
9.3.5. Apelul la activitatea altor experți.....	217
9.3.6. Concluziile desprinse în urma auditului și realizarea rapoartelor.....	219
§ 9.4. Rezultatele activității Curții de Conturi a UE	221
§ 9.5. Codul bunei conduite administrative a personalului Curții de Conturi a UE.....	223
9.5.1. Motivate.....	223
9.5.2. Scopul și domeniul de aplicare al Codului.....	224
9.5.3. Valori fundamentale	224
9.5.4. Activitatea Curții de Conturi a Uniunii Europene pusă la dispoziția publicului.....	225

§ 9.6. Legitimitatea procesuală activă a Curții de Conturi a UE în cadrul căilor de contestare a actelor comunitare	228
§ 9.7. Cooperarea Curții Europene de Conturi cu alte instituții similare	229
9.7.1. Cooperarea cu Instituțiile Supreme de Audit (ISA) din statele membre UE	229
9.7.2. Cooperarea Curții Europene de Conturi cu țările candidate	230
9.7.3. Cooperarea Curții Europene de Conturi cu organizațiile internaționale	231
9.7.4. Curtea Europeană de Conturi și Curtea de Conturi a României	232
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	235